लिखु गाउँपालिका
राजश्व परामर्श समितिको प्रतिवेदन
आ.व. २०७७/७८

१. पृष्ठभूमिः

गाउँपालिकाको विकास निर्माण र सुशासन ब्यवस्थापनमा कर्मचारीहरुको प्राथमिक जिम्मेवारी रहनु र गांउ भित्र क्रियाशील राजनैतिक दल र सामाजिक कार्यकर्ताहरुको परामर्शीय भूमिका मार्फत गाउँपालिकाका निर्वाचित प्रतिनिधिहरुवाट नीति निर्माण र शासन ब्यवस्थापन हुने क्रमको सुरुवात भएको छ । यस अवस्थामा गाउँपालिकाको वढ्दो खर्च धान्नका लागि र स्थानीय तहको सामर्थ्य वृद्धि गर्नका लागि पनि गाउँपालिकाको राजस्व वृद्धि गर्नुपर्ने आवश्यकता रहेको छ ।

वर्तमान समयमा नेपालको संविधान तथा स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ र गाउँपालिकाको आर्थिक ऐनद्वारा गाउँपालिकालाई उपलब्ध वित्तीय अधिकार तथा प्रचलित कानून अनुकुल आन्तरिक आय र राजस्व परिचालनमा सुधार ल्याउनको लागि तत्काल थप तथा योजनाबद्ध प्रयास थाल्नुपर्ने देखिन्छ ।

गाउँपालिकाले प्राप्त स्वायत्त अधिकारको प्रयोग र स्थानीय स्रोत साधनको परिचालन गर्न गाउँपालिकाको राजस्व प्रशासन क्षमता सुधार गर्नुपर्ने देखिएको छ ।गाउँपालिकाले उपयूक्त मानव स्रोतको व्यवस्था, क्षमता विकास तालिम, कम्प्युटरीकृत राजस्व अभिलेख तथा सूचना प्रणाली सहित राजस्व परिचालनका लागि सुदृढ राजस्व शाखाको व्यवस्था गर्नुपर्ने देखिन्छ । यसका साथै करको दर तथा दायरा पहिचान एवं विश्लेषण गरि उपयुक्त नीतिगत व्यवस्था समेत गर्नुपर्ने आवश्यकता देखिन्छ । नीतिगत सुधार, राजस्व शाखाको स्तरोन्नति, अनुगमन तथा नियन्त्रण प्रणालीको स्थापना, उत्प्रेरणात्मक विधिहरुको अवलम्वन, नागरिक केन्द्रित राजश्व प्रशासन, करदाता शिक्षा जस्ता पक्षहरुलाई सम्वोधन गर्ने गरी राजश्व क्षेत्रमा सुधार गर्नुपर्ने देखिन्छ ।

नेपालको संविधान र प्रचलित कानूनले आर्थिक तथा प्रशासनिक सक्षमताका आधारमा भंसार महसुल, मूल्य अभिवृद्धि कर, अन्तःशुल्क तथा आयकर लगाउने अधिकार केन्द्रीय सरकारलाई दिएको छ । घरजग्गा रजिष्ट्रेशन दस्तुर, सवारी साधन कर, मनोरन्जन कर, विज्ञापन कर, कृषिमा आयकरलगाउने अधिकार प्रदेशको अधिकार क्षेत्रभित्र राखिएको छ भने मालपोत/भूमिकर, सम्पत्ति कर, घर जग्गा रजिष्ट्रेशन शुल्क, सवारी साधन कर, मनोरञ्जन कर, विज्ञापन कर, सम्पत्ति कर, घर बहाल कर र व्यवसाय करलाई स्थानीय तहको अधिकार क्षेत्रभित्र राखिएको छ । यसैगरी गैर करहरुमा राहादानी शुल्क, भिसा शुल्क, पर्यटन दस्तुर, सेवा शुल्क र दण्ड जरिवाना लगाउने अधिकार केन्द्रीय सरकारलाई, पर्यटन शुल्क, सेवा शुल्क तथा दण्ड जरिवाना लगाउने अधिकार

प्रदेश सरकारलाई र सेवा शुल्क, पर्यटन शुल्क तथा दण्ड जरिवाना लगाउने अधिकार स्थानीय सरकारलाई दिइएको छ । प्राकृतिक स्रोतबाट प्राप्त रोयल्टी केन्द्र, प्रदेश र स्थानीय सबै तहको सरकारले पाउने व्यवस्था गरिएको छ भने कुनैपनि तहको सरकारले कर लगाउन सक्ने भनेर उल्लेख नभएका विषयमा कर लगाउने व्यवस्था नेपाल सरकारले निर्धारण गरे अनुसार हुने व्यवस्था छ ।

यस प्रतिवेदनमा चालू आ.व.को आन्तरिक आयको वर्तमान अवस्था, गाउँपालिकाले लिन पाउने मालपोत/भूमिकर, सम्पत्ति कर, घर जग्गा रजिष्ट्रेशन शुल्क, सवारी साधन कर, मनोरञ्जन कर, विज्ञापन कर, सम्पत्ति कर, घर बहाल कर र व्यवसाय कर र सेवा शुल्क, पर्यटन शुल्क तथा दण्ड जरिवानाको सम्वन्धमा दर र दायरा विश्लेषण एवं आगामी आ.व. को प्रक्षेपण सहितको तीन आ.व.को तुलनात्मक विश्लेषण प्रस्तुत गरिएको छ ।

२. आन्तरिक आयको मौजुदा अवस्थाः

लिखु गाउँपालिकाको आ.व. २०७६/७७ र २०७७/७८ को दोश्रो चौमासिक सम्मको आन्तरिक आयको वडागत विवरण सहितको मौजुदा अवस्था देहाय बमोजिम रहेको छः

आन्तरिक आयको विवरणः आ.व. २०७६/७७

राजश्व शिर्षक	शिर्षक	गापा.	वडा न. १	वडा न. २	वडा न. ३	वडा न. ४	वडा न. ५	वडा न. ६	वडा न. ७	वडा न. ८	वडा न. ९	जम्मा
११३११	सम्पति कर	१००९०५	१३८००	३०००	२२६००	२११००	५८२००	३८४००	४२८००	९७००	५००००	३६०५०५
११३१४	भूमिकरमालपोत/	४२७५	१८७३	४४६८	१२३५२	१८८७१	१५१८३	२०८२५	१८११०	९६३७	२०२९२	१२५८८६
११३२१	घर बहाल कर	१४४९९५	०	०	०	०	०	०	०	०	०	१४४९९५
११३२२	बहाल बिरौटी कर	१२०००	०	०	०	०	०	०	०	०	०	१२०००
११४७२	विज्ञापन कर	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
११४७३	मनोरञ्जन कर	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
११६१३	व्यावसाय कर	५३९६१	०	०	०	०	०	०	०	०	०	५३९६१
११६१४	रेडियो सञ्चालन दस्तुर	१२६००	०	०	०	०	०	०	०	०	०	१२६००
११६३१	कृषि तथा पशुजन्य बस्तुको व्यवासायिक कारोबारमा लाग्ने कर	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
१४१७२	खानी रोयल्टी	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
१४१७६	पर्यटन सेवा शुल्क	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
१४१७७	घर जग्गा रजिष्ट्रेसन	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
१४२१२	सरकारि सम्पतिको बिक्रीबाट प्राप्त रकम	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
१४२१३	अन्य बिक्रीबाट प्राप्त रकम	८१०००	०	०	०	०	०	०	०	०	०	८१०००
१४२२१	न्यायिक दस्तुर	३०००	०	०	०	०	०	०	०	०	०	३०००
१४२२४	परिक्षा शुल्क	४९३००	०	०	०	०	०	०	०	०	०	४९३००
१४२२९	अन्य प्रशासनिक सेवा शुल्क	४३७७४	०	०	०	०	०	०	०	०	०	४३७७४
१४२४१	पार्कीङ्ग शुल्क	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
१४२४३	सिफारिस दस्तुर	३७२९६४	८२००	१००००	६०००	७०००	१२१००	६९००	४७००	०	१८०००	४४५८६४
१४२४४	व्याक्तिगत घटना दर्ता दस्तुर	२५५००										२५५००

१४२४५	नाता प्रमाणीत दस्तुर	७२९२५	९००	३०००	५००	१५००	६००	०	०	०	१६००	८१०२५
१४२४९	अन्य दस्तुर	३८५६१	१०००	८००	४००	०	१०००	०	०	०	१२००	४२९६१
१४३१२	प्रशासनिक दण्ड जरिवाना र दस्तुर र नक्सा पास ठेक्का पट्टा	२५९४००	०	०	०	०	०	०	०	०	०	२५९४००
१४३४४	व्यवसाय दर्ता शुल्क	१०२२००	०	०	०	०	५०००	०	०	०	१२०००	११९२००
१५१११	बेरुजु	२१९००	०	०	०	०	०	०	०	०	०	२१९००
जम्मा		**१३९९२६०**	**२५७७३**	**२१२६८**	**४१८५२**	**४८४७१**	**९२०८३**	**६६१२५**	**६५६१०**	**१९३३७**	**१०३०९२**	**१८८२८७०.६३**

आन्तरिक आयको विवरणः आ.व. २०७७/७८ चैत्र मसान्त सम्म

राजश्व शिर्षक	शिर्षक	गापा.	वडा न . १	वडा न. २	वडा न. ३	वडा न . ४	वडा न . ५	वडा न . ६	वडा न. ७	वडा न. ८	वडा न. ९	जम्मा
११३११	सम्पति कर	००.	१३१५६	५३५४०	५३५२९	१४६४०	४०४८०	३८५४०	५६६६०	९६२५०	३८२५०	४०५०४५
११३१४	भूमिकरमालपोत/	०	९३५१	२५३७४	१८९२०	४५०३	११८४५	२२७३३	२४४६३	६१४३३	३०२६६	२०८८८८
११३२१	घर बहाल कर	७८९६७	०	०	०	०	०	०	०	०	०	७८९६७
११३२२	बहाल बिरौटी कर	२६०००	०	०	०	०	०	०	०	०	०	२६०००
११४७२	विज्ञापन कर	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
११४७३	मनोरञ्जन कर	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
११६१३	व्यावसाय कर	३९२२५	०	०	०	०	०	०	०	०	०	३९२२५
११६१४	रेडियो सञ्चालन दस्तुर	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
११६३१	कृषि तथा पशुजन्य बस्तुको व्यवासायिक कारोबारमा लाग्ने कर	४८००	०	०	०	०	०	०	०	०	०	४८००
१४१७२	खानी रोयल्टी	७५००००	०	१०००००	४००००	०	०	०	०	०	३००००	९२००००
१४१७६	पर्यटन सेवा शुल्क	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
१४१७७	घर जग्गा रजिष्ट्रेसन	२५२९६६	०	०	०	०	०	०	०	०	०	२५२९६६

१४२१२	सरकारि सम्पतिको बिक्रीबाट प्राप्त रकम	८५००	०	०	०	०	०	०	०	०	०	८५००
१४२१३	अन्य बिक्रीबाट प्राप्त रकम	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
१४२२१	न्यायिक दस्तुर	२५३०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	२५३०
१४२२४	परिक्षा शुल्क	३८६००	०	०	०	०	०	०	०	०	०	३८६००
१४२२९	अन्य प्रशासनिक सेवा शुल्क	८०२५०	३१३०	३९००	१६९०	९१०	१३०	३२००	३७००	२०००	३७००	१०२६१०
१४२४१	पार्कीङ्ग शुल्क	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
१४२४३	सिफारिस दस्तुर	९२६२०	८३७०	१९५३०	१९६८२	१५३९०	१०५३६	१९९७०	२९३७१	२५५७९	१२२५०	२५३२९९
१४२४४	व्याक्तिगत घटना दर्ता दस्तुर	०	६५०	३६४०	२१६०	१७३०	०	५८५०	४८१०	५८००	६२०	२५२६०
१४२४५	नाता प्रमाणीत दस्तुर	०	३९०	३५६०	९१०	१०२७०	१३९०	३३८०	७४१०	४५२०	१२५०	३३०८०
१४२४९	अन्य दस्तुर	३४२५०	२६०	१५००	६२०	०	१२००	३८२०	५५५०	७४८०	३०९०	५७७७०
१४३१२	प्रशासनिक दण्ड जरिवाना र दस्तुर र नक्सा पास ठेक्का पट्टा	१२५०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	१२५०
१४३४४	व्यवसाय दर्ता शुल्क	२५४७००	०	०	०	०	०	०	०	०	०	२५४७००
१५१११	बेरुजु	१९४२३५	०	०	०	०	०	०	०	०	०	१९४२३५
जम्मा		१८५८८९३	**३५३०७**	२११०४४	१३७५११	४७४४३	६५५८१	९७४९३	१३१९६४	२०३०६३	११९४२६	२९०७७२५

३. आगामी आ.व. का लागि राजश्व नीतिः

आ.व. २०७८/७९ का लागि यस गाउँपालिकाको राजश्व नीति देहाय बमोजिम प्रस्ताव गरिएको छः

- करदाता शिक्षा प्रभावकारी बनाउने ।
- करका दर र दायरा वैज्ञानिक आधारमा विश्लेषण गरि विस्तार गर्ने ।
- राजश्व प्रशासन सूचना प्रविधिमा आधारित बनाई सुदृढिकरण गर्ने ।
- राजश्व सुधार कार्ययोजना तर्जुमा गर्ने ।
- सबै प्रकारका व्यवसायलाई करको दायरामा ल्याउने ।
- प्राकरतिक तथा नदीजन्य श्रोतको उपयोगलाई करको क्षेत्र भित्र ल्याउने ।
- भवन तथा नक्सा पासलाई अनिवार्य गर्ने ।
- अनुगमन तथा मुल्यांकन समयाबद्ध तथा वैज्ञानिक बनाउने ।

४. आगामी आ.व. का लागि प्रस्तावित राजश्व दरः

आगामी आ.व.का लागि देहाय बमोजिम राजश्वको दर प्रस्ताव गरिएको छः

४.१ सम्पत्ति कर (राजश्व शीर्षक- ११३११)

सम्पत्ति कर प्रत्येक आर्थिक वर्ष शुरु भएको प्रथम त्रैमासिक भित्र देहाय बमोजिम संकलन गर्ने र उल्लेखित समयावधि भित्र करदाताले नबुझाएमा बुंदा ४.१४ बमोजिम जरिवाना लिने ।

क्र.स.	घरधुरी कर	चालू आ.व.को दर (रू)	प्रस्तावित दर (रु)
१	एक तले कच्ची प्रति घर	२२०.००	२२०.००
२	एक तले पक्की प्रति घर	५५०.००	५५०.००
३	दुई तले कच्ची प्रति घर	३००.००	३००.००
४	दुई तले पक्की प्रति घर	११००.००	११००.००
५	तीन तले भन्दा माथी कच्ची प्रति घर	३५०.००	३५०.००
६	तीन तले भन्दा माथी पक्की प्रति घर	२५००.००	२५००.००

४.२ भूमि कर/मालपोत (राजश्व शीर्षक- ११३१४)

भूमिकर/मालपोत कर प्रत्येक आर्थिक वर्ष शुरु भएको प्रथम त्रैमासिक भित्र देहाय बमोजिम संकलन गर्ने र उल्लेखित समयावधि भित्र करदाताले नबुझाएमा बुंदा ४.१४ बमोजिम जरिवाना लिने ।

क्र.सं.	बारी/खेत	चालू आ.व.को दर (रू)	प्रस्तावित दर (रु)
	बारी		
१	अब्बल १० रोपनी भन्दा कम	**३०.००**	**३०.००**
२	अब्बल १० रोपनी भन्दा बढी	**प्रतिरोपनी थप ३.००**	**प्रतिरोपनी थप ३.००**
३	दोयम १० रोपनी भन्दा कम	**२५.००**	**२५.००**
४	दोयम १० रोपनी भन्दा बढी	**प्रतिरोपनी थप २.००**	**प्रतिरोपनी थप २.००**
५	सिम १० रोपनी भन्दा कम	२०.००	२०.००
६	सिम १० रोपनी भन्दा बढी	**प्रतिरोपनी थप १.५०**	**प्रतिरोपनी थप १.५०**
७	चहार १० रोपनी भन्दा कम	**१५.००**	**१५.००**
८	चहार १० रोपनी भन्दा बढी	**प्रतिरोपनी थप १.००**	**प्रतिरोपनी थप १.००**
	खेत		
१	अब्बल १० रोपनी भन्दा कम	**५०.००**	**५०.००**
२	अब्बल १० रोपनी भन्दा बढी	**प्रतिरोपनी थप ५.००**	**प्रतिरोपनी थप ५.००**
३	दोयम १० रोपनी भन्दा कम	४०.००	४०.००
४	दोयम १० रोपनी भन्दा बढी	**प्रतिरोपनी थप ४.००**	**प्रतिरोपनी थप ४.००**
५	सिम १० रोपनी भन्दा कम	**३०.००**	**३०.००**
६	सिम १० रोपनी भन्दा बढी	**प्रतिरोपनी थप २.५०**	**प्रतिरोपनी थप २.५०**
७	चहार १० रोपनी भन्दा कम	२०.००	२०.००
८	चहार १० रोपनी भन्दा बढी	**प्रतिरोपनी थप २.००**	**प्रतिरोपनी थप २.००**

४.३ घर बहाल कर (राजश्व शीर्षक- ११३२१)

गाउँपालिकाको क्षेत्र भित्र रहेका स्थायी संरचनाहरु (घर, गोदाम, कम्पलेक्स आदि) भाडामा लगाउँदा प्राप्त आयमा १०% का दरले घरबहाल कर लाग्नेछ ।

४.४ बहाल बिटौरी शुल्क (राजश्व शीर्षक- ११३२२)

गाउँपालिका क्षेत्र भित्र लाग्ने दैनिक तथा साप्ताहिक हाटबजारमा प्रति दिन देहाय बमोजिमका दरले कर लाग्नेछः

क्र.सं.	विवरण	चालू आ.व.को दर (रू)	प्रस्तावित दर (रु)
	माछा मासु बिक्री सम्बन्धी		
१	खसी, बोका काटी बिक्रि गर्दा प्रति गोटा	**१०.००**	**२०.००**
२	सुंगुर बुंगुर काटी बिक्रि गर्दा प्रति गोटा	**१०.००**	**२०.००**
३	रांगा काटी बिक्रि गर्दा प्रति गोटा	**५०.००**	**५०.००**

४	जिउँदो खसी, बोका, सुंगुर वा रांगा बेच्ने प्रति गोटा	२०.००	२०.००
५	हाँस, परेवा वा कुखुरा वा अन्य पंक्षी बेच्ने प्रति गोटा	१०.००	१०.००
६	माछा बिक्री गर्ने	-	२०.००
	कपडा, जुत्ता तथा अन्य व्यवसाय सम्बन्धी		
७	रेडिमेड सामान तथा थान कपडा बिक्रि गर्ने	१०.००	१०.००
८	श्रृंगार सामग्री बिक्री गर्ने	५.००	१०.००
९	मुरली, वांसुरी, गुलेली, थैली तथा कीटनाषक औषधी बेच्ने	५.००	१०.००
१०	खेलौना बेच्ने	-	१०.००
११	जुत्ता चप्पल बिक्रि गर्ने	१०.००	१०.००
१२	जुत्ता चप्पल सिलाई गर्ने	५.००	५.००
१३	खेल तमासा देखाउने	१०.००	१०.००
१४	प्रचार प्रसार गरि बिक्री गर्ने	२०.००	२०.००
१५	बाँस प्रति ट्र्याक्टर	१०.००	५०.००
१६	बाँस प्रति ट्रक	१००.००	१००.००
१७	खटिया वा ठेलामा सामान बिक्रि गर्ने	५.००	१०.००
१८	फलामको औजार तथा सामान बिक्री गर्ने	१०.००	१०.००
१९	भाँडाकुँडा बिक्री गर्ने	२०.००	२०.००
२०	फोटो फ्रेमिङ्ग गरि बिक्री गर्ने	१०.००	१०.००
२१	मर्मत (कुकर, लाईट, छाता आदि) गर्ने	१०.००	१०.००
	तरकारी तथा फलफूल सम्बन्धी		
२२	फलफुल, साग सब्जी वा नास्ता बिक्री गर्ने (ठुलो)	१०.००	१०.००
२३	फलफूल, साग सब्जी ल्याई बिक्री गर्ने (सानो)	५.००	५.००
	खाद्यान्न सम्बन्धी		
२४	किराना सामग्री	१०.००	१०.००
२५	मकै पोली बेच्ने	५.००	५.००
	परम्परागत शीप सँग सम्बन्धित		
२६	माटाका भाँडा बेच्ने (ठुलो)	१०.००	१०.००
२७	माटाका भाँडा बेच्ने (सानो)	५.००	५.००
२८	कुची कुनिया नाङ्लो बेच्ने	५.००	५.००
२९	जडिबुटी बिक्री गर्ने	१०.००	१०.००

माथि उल्लेख नभएको दैनिक तथा साप्ताहिक हाटबजारमा व्यवसाय गर्नेको हकमा गाउँ कार्यपालिकाबाट निर्णय गरि रु १० देखि रु ५०० सम्म तोक्न सकिने ।

४.५ सवारी साधन कर (राजश्व शीर्षक- ११४५१)

क्र.स.	सवारीको प्रकार	चालू आ.व.को दर (रू)	प्रस्तावित दर (रु)
१	बस ट्रक ट्र्याक्टर र हेभी गाडी	२000.00	२000.00
२	भाडाका कार जिप	१000.00	१000.00
३	निजी कार, जीप, मयुरी	५00.00	५00.00
४	स्कुटर, मोटरसाइकल तथा अन्य सवारी साधनमा	२00.00	२00.00
५	ठेलागाडा तथा रिक्सामा	२00.00	२00.00

४.६ विज्ञापन कर (राजश्व शीर्षक- ११४७२)

क्र.स.	विवरण	चालू आ.व.को दर (रू)	प्रस्तावित दर (रु)
१	सार्वजनिक स्थानमा विज्ञापन वा साईनबोर्ड राखे बापत वार्षिक कर	१000.00	१000.00

४.७ मनोरञ्जन कर (राजश्व शीर्षक- ११४७३)

- मनोरञ्जन कर ऐतिहासिक पुरातात्विक एवं धार्मिकस्थलहरुको व्यवस्थापन गरी स्थानीय वासीहरुको सहकार्यमा प्रवेश शुल्कको व्यवस्था गरी पर्यटकहरु वाट प्रवेश शुल्कको ५% रकम गाउँपालिकाले मनोरञ्जन कर वापत लिन सक्नेछ ।
- साँस्कृतिक प्रदर्शन हल, नाच घर , दोहोरी संगीत तथा अन्य मनोरञ्जन सामाग्री प्रदर्शनीमा प्रवेश शुल्कमा ५% मनोरञ्जन कर लाग्ने छ ।
- जादु, सर्कश, चटक र मेला आयोजना स्थलमा मनोरञ्जन कर वापत अनुमतिका लागि गरिने सिफारिस दस्तुरका अतिरिक्त प्रत्येक दिन रु ३००.०० लिईने छ ।

४.८ व्यवसाय रजिस्ट्रेशन दस्तुर (राजश्व शीर्षक- ११६१३)

क्र.स.	विवरण	चालू आ.व.को दर (रू)	प्रस्तावित दर (रु)
	नयाँ व्यवसाय दर्ता		
१	१ लाख सम्मको	१000.00	१000.00
२	१ लाख देखि ३ लाखसम्म	३000.00	३000.00
३	३ लाख देखि ५ लाख सम्म	५000.00	५000.00
४	५ लाख देखि १० लाख सम्म	७000.00	७000.00

५	१० लाख देखि २० लाख सम्म	१२०००.००	१२०००.००
६	२० भन्दा माथी १ करोड सम्म	२००००.००	२००००.००
७	१ करोड देखि ५ करोड सम्म	३००००.००	३००००.००
८	५ करोड माथि	५००००.००	५००००.००
	व्यवसाय नवीकरण		
९	सबै प्रकारका व्यवसाय नवीकरण	५०.००	१००.००
	वार्षिक व्यवसाय कर		
१०	१ लाख सम्म	५००.००	७००.००
११	१ लाख देखि ३ लाखसम्म	७००.००	१०००.००
१२	३ लाखदेखि ५ लाख सम्म	९००.००	१३००.००
१३	५ लाख देखि १० लाख सम्म	१५००.००	२०००.००
१४	१० लाखदेखि २० लाख सम्म	१५००.००	२२००.००
१५	२० भन्दा माथी १ करोड सम्म	२५००.००	३०००.००
१६	१ करोड देखि ५ करोड सम्म	३५००.००	५०००.००
१७	५ करोड माथि	५०००.००	८५००.००

व्यवसाय सम्बन्धि कर प्रत्येक आर्थिक वर्ष शुरु भएको प्रथम त्रैमासिक भित्र माथि उल्लेख भए बमोजिम संकलन गर्ने र उल्लेखित समयावधि भित्र करदाताले नबुझाएमा बुंदा ४.१४ बमोजिम जरिवाना लिने ।

४.९ रेडियो/एफ.एम. सञ्चालन दस्तुर (राजश्व शीर्षक- ११६१४)

क्र.स.	विवरण	चालू आ.व.को दर (रू)	प्रस्तावित दर (रु)
१	रेडियो/एफ.एम. अनुमति दस्तुर	-	१५०००.००
२	रेडियो/एफ.एम. नवीकरण दस्तुर	-	५०००.००

४.१० कृषि तथा पशुजन्य वस्तुको व्यवसायिक कारोबारमा लाग्ने कर (राजश्व शीर्षक- ११६३१)

क्र.स.	विवरण	चालू आ.व.को दर (रू)	प्रस्तावित दर (रु)
१	खोटो प्रति के.जी.	२%	२%
२	टिमुर प्रति के.जी.	५%	५%
३	तेजपात प्रति के.जी.	५%	५%
४	चिउरी प्रति के.जी.	५%	५%
५	कुरिलो प्रति के.जी.	५%	५%
६	अलैची (प्रति के.जी.)	७ %	७ %
७	चिराईतो (प्रति के.जी.)	७ %	७ %
८	लौठ सल्लो (पात) प्रति के.जी.	७ %	७ %
९	पाखान बेद (प्रति के.जी.)	२%	२%
१०	ठूलो ओखती (प्रति के.जी.)	२%	२%
११	पदम चाल (प्रति के.जी.)	२%	२%

१२	जटामसि (प्रति के.जी.)	२%	२%
१३	काउलो (प्रति के.जी.)	२%	२%
१४	लोक्ता (प्रति के.जी.)	२%	२%
१५	अल्लो (प्रति के.जी.)	२%	२%

४.११ सरकारी सम्पत्ति बहाल (राजश्व शीर्षक- १४१५१)

सरकारी सम्पत्ति बहाल भाडा सम्बन्धमा देहाय बमोजिम गर्ने सिफारिस गर्नेः

- स्थायी प्रकृतिका घर संरचना गाउँपालिकाले निर्माण गरि मासिक रुपमा भाडामा लगाउँदा संरचना निर्माणको लागत, व्यवसायको प्रकृति, करदाताको क्षमता लगयातका पक्षहरु विश्लेषण गरि गाउँ कार्यपालिकाको निर्णय बमोजिम मासिक भाडा दर तोक्ने र यसरी भाडा दर तोक्दा न्यूनतम मासिक रु ५००.०० भन्दा कम हुने छैन ।
- हेभी ईक्वीपमेन्ट भाडामा दिंदा प्रति घण्टा रु २०००.०० का दरले लिने र हेभी ईक्वीपमेन्टमा लाग्ने ईन्धन तथा सामान्य मर्मत बहालमा लिने व्यक्ति, समिति वा संस्थाले नै व्यहोर्ने ।

४.१२ पर्यटन सेवा शुल्क (राजश्व शीर्षक- १४१७६)

लिखु गाउँपालिकामा आउने स्वदेशी पर्यटकलाई रु २० र विदेशी पर्यटकलाई रु ५०० प्रवेश शुल्क लगाउने ।

४.१३ प्रशासनिक सेवा शुल्क, दस्तुर (राजश्व शीर्षक- १४२२० देखि १४२४९)

क्र.सं.	राजश्व शीर्षक	विवरण	चालू आ.व.को दर (रू)	प्रस्तावित दर (रु)
१	१४२२१	न्यायिक समिति निवेदन दस्तुर	२३०.००	२३०.००
२	१४२२१	कोर्ट फी मिनाहा सिफारीस	निशुल्क	निशुल्क
३	१४२२४	परीक्षा शुल्क	-	कार्यपालिकाले तोके बमोजिम
४	१४२२९	निवेदन दस्तुर	२०.००	२०.००
५	१४२२९	नो अव्जेक्सन सर्टिफिकेट दस्तुर	-	५००.००
६	१४२४१	पार्किङ्ग शुल्क (बस, ट्रक, लरी, हेभी गाडी, ट्याक्टर, जीप)	५०.००	५०.००
७	१४२४१	पार्किङ्ग शुल्क (मोटरसाइकल, ठेला गाडा, अटो रिक्सा र अन्य साधन)	१०.००	१०.००
	१४२४२	नक्सा पास दस्तुर (प्रति वर्ग फिट)		
८	१४२४२	क वर्गका भवन आवासीय	-	१०.००

९	१४२४२	क वर्गका भवन व्यापारिक तथा औद्योगिक	-	१३.००
१०	१४२४२	क वर्गका भवन संस्थागत	-	१३.००
११	१४२४२	ख वर्गका भवन आवासीय	-	७.००
१२	१४२४२	ख वर्गका भवन व्यापारिक तथा औद्योगिक	-	९.००
१३	१४२४२	ख वर्गका भवन संस्थागत	-	८.००
१४	१४२४२	ग वर्गका भवन आवासीय	-	६.००
१५	१४२४२	ग वर्गका भवन व्यापारिक तथा औद्योगिक	-	८.००
१६	१४२४२	ग वर्गका भवन संस्थागत	-	७.००
१७	१४२४२	घ वर्गका भवन आवासीय बजार क्षेत्र	-	३.००
१८	१४२४२	घ वर्गका भवन व्यापारिक तथा औद्योगिक बजार क्षेत्र	-	४.००
१९	१४२४२	घ वर्गका भवन संस्थागत बजार क्षेत्र	-	८.००
२०	१४२४२	घ वर्गका भवन आवासीय ग्रामीण क्षेत्र	-	२.००
२१	१४२४२	घ वर्गका भवन व्यापारिक तथा औद्योगिक ग्रामीण क्षेत्र	-	३.००
२२	१४२४२	घ वर्गका भवन संस्थागत ग्रामीण क्षेत्र	-	६.००
	१४२४२	अभिलेखिकरण नक्सा पास दस्तुर (प्रति वर्ग फिट)		
२३	१४२४२	क वर्गका भवन आवासीय	-	८.००
२४	१४२४२	क वर्गका भवन व्यापारिक तथा औद्योगिक	-	८.००
२५	१४२४२	क वर्गका भवन संस्थागत	-	७.००
२६	१४२४२	ख वर्गका भवन आवासीय	-	८.००
२७	१४२४२	ख वर्गका भवन व्यापारिक तथा औद्योगिक	-	८.००
२८	१४२४२	ख वर्गका भवन संस्थागत	-	६.००
२९	१४२४२	ग वर्गका भवन आवासीय	-	६.००
३०	१४२४२	ग वर्गका भवन व्यापारिक तथा औद्योगिक	-	७.००
३१	१४२४२	ग वर्गका भवन संस्थागत	-	५.००
३२	१४२४२	घ वर्गका भवन आवासीय	-	३.००
३३	१४२४२	घ वर्गका भवन व्यापारिक तथा औद्योगिक	-	४.००
३४	१४२४२	घ वर्गका भवन संस्थागत	-	५.००

	१४२४३	सिफारिस दस्तुर		
३५	१४२४३	घरजग्गा नामसारी सिफारीस (० देखि ९३-३-१५-रोपनी सम्म)	१७०.००	१७०.००
३६	१४२४३	घरजग्गा नामसारी सिफारीस (१० देखि १९३-३-१५- रोपनी सम्म)	२२०.००	२२०.००
३७	१४२४३	घरजग्गा नामसारी सिफारीस (२० देखि ५० रोपनीसम्म)	३५०.००	३५०.००
३८	१४२४३	घरजग्गा नामसारी सिफारीस (५० रोपनीभन्दा माथि)	७००.००	७००.००
३९	१४२४३	मोही लगत कट्टा सिफारीस (१ रोपनी सम्म)	१३०.००	१३०.००
४०	१४२४३	मोही लगत कट्टा सिफारीस (१ रोपनी भन्दा माथि)	२५०.००	२५०.००
४१	१४२४३	सरजमिन सिफारीस दस्तुर	१३०.००	२३०.००
४२	१४२४३	छात्रवृति सिफारीस	१३०.००	१३०.००
४३	१४२४३	विपन्न असहाय/विद्यार्थी छात्रवृति सिफारीस	**निशुल्क**	**निशुल्क**
४४	१४२४३	अपाङ्गता भएको सिफारीस	**निशुल्क**	**निशुल्क**
४५	१४२४३	अस्थाइ बसोबास सिफारीस	१३०.००	१३०.००
४६	१४२४३	स्थायी बसोबास सिफारीस	१३०.००	१३०.००
४७	१४२४३	नागरिकता सिफारीस	१३०.००	१३०.००
४८	१४२४३	विद्युत जडान सिफारीस	१३०.००	१३०.००
४९	१४२४३	धारा जडान सिफारीस	१३०.००	१३०.००
५०	१४२४३	जीवित रहेको सिफारीस	१३०.००	१३०.००
५१	१४२४३	दुबै नाम गरेको व्यक्ति एकै हो भन्ने वा फरक जन्म मिति संशोधन सिफारीस	१३०.००	१३०.००
५२	१४२४३	व्यवसाय बन्द सिफारीस	१३०.००	१३०.००
५३	१४२४३	व्यवसाय सञ्चालन नभएको सिफारीस	१३०.००	१३०.००
५४	१४२४३	व्यापार व्यवसाय नभएको सिफारीस	१३०.००	१३०.००
५५	१४२४३	नाबालक परिचयपत्र सिफारीस	१३०.००	१३०.००
५६	१४२४३	चौपाया सम्बन्धी सिफारीस प्रति गोटा	२०.००	२०.००
५७	१४२४३	व्यवसाय दर्ता सिफारीस	५००.००	५००.००
५८	१४२४३	उद्योग ठाउँसारी सिफारीस	१०००.००	१०००.००
५९	१४२४३	विद्यालय ठाउँसारी सिफारीस	५००.००	५००.००
६०	१४२४३	आन्तरिक बसाइसराइ सिफारीस	१३०.००	१३०.००

६१	१४२४३	विद्यालय सञ्चालन स्वीकृत कक्षा वृद्धि सिफारिस	१०००.००	१०००.००
६२	१४२४३	व्यक्तिगत विवरण सिफारिस	१३०.००	१३०.००
६३	१४२४३	नवीकरण सिफारीस	१३०.००	१३०.००
६४	१४२४३	जग्गा दर्ता सिफारीस	१३०.००	१३०.००
६५	१४२४३	सुकुम्बासि सिफारिस	**निशुल्क**	**निशुल्क**
६६	१४२४३	संरक्षक सिफारीस व्यक्तिगत	१३०.००	१३०.००
६७	१४२४३	संरक्षक सिफारीस संस्थागत	५००.००	५००.००
६८	१४२४३	नेपाल सरकारको नाममा बाटो कायम सिफारीस	२३०.००	२३०.००
६९	१४२४३	कोठा खोल्न कार्य रोहबरमा बस्ने सिफारीस	१३०.००	१३०.००
७०	१४२४३	निशुल्क स्वास्थ्य उपचारको सिफारीस	**निशुल्क**	**निशुल्क**
७१	१४२४३	सशुल्क स्वास्थ्य उपचारको सिफारीस	१३०.००	१३०.००
७२	१४२४३	संस्था दर्ता सिफारीस	५००.००	५००.००
७३	१४२४३	जग्गा धनीपुर्जा हराएको सिफारीस	१३०.००	१३०.००
७४	१४२४३	अपुताली सिफारिस	५८०.००	५८०.००
	१४२४४	व्यक्तिगत घटना दर्ता दस्तुर (घटना घटेको ३५ दिन पछि)		
७५	१४२४४	जन्म दर्ता	१३०.००	१३०.००
७६	१४२४४	मृत्य दर्ता	१३०.००	१३०.००
७७	१४२४४	बसाइसराइ जाने आउने दर्ता	१३०.००	१३०.००
७८	१४२४४	सम्बन्ध विच्छेद दर्ता	१३०.००	१३०.००
७९	१४२४४	विवाह दर्ता	१३०.००	१३०.००
८०	१४२४५	नाता प्रमाणित दस्तुर	१३०.००	१३०.००
	१४२४९	अन्य दस्तुर		
८१	१४२४९	आर्थिक अवस्था बलियो वा सम्पन्नता प्रमाणित	१०००.००	१०००.००
८२	१४२४९	आर्थिक अवस्था कमजोर वा विपन्नता प्रमाणित	**निशुल्क**	**निशुल्क**
८३	१४२४९	जग्गा मुल्याङ्कन प्रमाणित	**न्युनतम रु २०० वा बढिमा ०%०५.**	**न्युनतम रु २०० वा बढिमा ०%०५.**
८४	१४२४९	चार किल्ला प्रमाणित	१३०.००	१३०.००
८५	१४२४९	घटना दर्ता प्रमाणित	१३०.००	१३०.००
८६	१४२४९	घर बाटो प्रमाणित बाटो भएको	६००.००	६००.००
८७	१४२४९	घर बाटो प्रमाणित बाटो नभएको	१३०.००	१३०.००
८८	१४२४९	घर पाताल प्रमाणित	१३०.००	१३०.००
८९	१४२४९	कागज/मञ्जुरीनामा प्रमाणित	१३०.००	१३०.००

९०	१४२४९	हकवाला वा हकदार प्रमाणित	२३०.००	२३०.००
९१	१४२४९	अविवाहित प्रमाणित	१३०.००	१३०.००
९२	१४२४९	प्रतिलिपी दस्तुर	१३०.००	१३०.००
९३	१४२४९	नक्सा पास निवेदन फाराम दस्तुर	५०.००	५००.००
९४	१४२४९	सरसफाई शुल्क मासिक	५०.००	५०.००
९५	१४२४९	सरसफाइ कार्डको दस्तुर	१०००.००	१०००.००
९६	१४२४९	घर खाली गराउँदा प्रति दिनको दस्तुर	५००.००	५००.००
९७	१४२४९	अंग्रजी भाषामा अनुवाद गरिएको सिफारिस	५००.००	५००.००
९८	१४२४९	संस्था दर्ता दस्तुर	-	१०००.००
९९	१४२४९	संस्था नवीकरण दस्तुर	-	५००.००
१००	१४२४९	सहकारी संस्था दर्ता दस्तुर	-	१०००.००
१०१	१४२४९	सहकारी संस्था प्रतिवेदन विल्मब दस्तुर (बचत तथा ऋण र बहुउद्देश्य प्रकारका सहकारी)	-	१५००.००
१०२	१४२४९	सहकारी संस्था प्रतिवेदन विल्मब दस्तुर (अन्य प्रकारको सहकारी)	-	१०००.००
१०३	१४२४९	अन्य सिफारीस वा प्रमाणित	१३०.००	१३०.००
१०४	१४२४९	माथि उल्लिखित सिफारीस र प्रमाणित बाहेक कुनै निर्णय वा फैसला आदिको नक्कल आवश्यक परेमा प्रति पाना	१०.००	१०.००

४.१४ दण्ड जरिवाना तथा छुट (राजश्व शीर्षक- १४३१२)

विशेष कानूनमा विशेष व्यवस्था भए भन्दा बाहेक प्रत्येक आर्थिक वर्षको वार्षिक तथा नविकरण शुल्क सोही आर्थिक वर्षको असोज मसान्त भित्र बुझाएमा सोही वर्षमा लाग्ने करमा १० प्रतिशतले छुटको व्यवस्था गरिनेछ । तर प्रथम चौमासिक समाप्त भएपछि कर वा शुल्क नबुझाउने व्यवसायी फर्मले दोस्रो चौमासीकको लागि १०%, तेस्रो चौमासिकको लागि १५% र त्यसभन्दा पछि वार्षिक २५% थप जरिवाना गरि असुल उपर गरिनेछ । नक्सा पास नगराई घर निर्माण गरेको हकमा कार्यपालिकाले निर्धारण गरे बमोजिमको जरिवाना लाग्नेछ ।तर यसरी जरिवाना तोक्दा नक्सा पास दस्तुर भन्दा बढी हुने छैन ।

५. आगामी आ.व. को राजश्व प्रक्षेपणः

आ.व. २०७८/७९ को लिखु गाउँपालिकाको राजश्व प्रक्षेपण देहाय बमोजिम रहेको छः

राजश्व शिर्षक	शिर्षक	आ.व. २०७६/७७ को यथार्थ	आ.व. २०७७/७८ को संशोधित अनुमान	आ.व. २०७८/७९ को प्रक्षेपण
११३११	सम्पति कर	३६०५०५	५४००६०	६६००००
११३१४	भूमिकरमालपोत/	१२५८८६	२७८५१७	३१००००
११३२१	घर बहाल कर	१४४९९५	१०५२८९	१२००००
११३२२	बहाल बिरौटी कर	१२०००	३४६६७	६००००
११४७२	विज्ञापन कर	०	०	१००००
११४७३	मनोरञ्जन कर	०	०	१००००
११६१३	व्यावसाय रजिष्टेशन दस्तुर	१७३१६१	३९१९००	४५००००
११६१४	रेडियो सञ्चालन दस्तुर	१२६००	०	१५०००
११६३१	कृषि तथा पशुजन्य बस्तुको व्यवासायिक कारोबारमा लाग्ने कर	०	६४००	१००००
१४१५१	सरकारी सम्पतीको बहालबाट प्राप्त आय	०	०	१२७००००
१४१७२	खानी रोयल्टी	०	१००००००	१००००००
१४१७६	पर्यटन सेवा शुल्क	०	०	१००००
१४१७७	घर जग्गा रजिष्ट्रेसन	०	२५२९६६	३०००००
१४२१२	सरकारि सम्पतिको बिक्रीबाट प्राप्त रकम	०	१६५०००	७००००
१४२१३	अन्य बिक्रीबाट प्राप्त रकम	८१०००	०	१००००
१४२२१	न्यायिक दस्तुर	३०००	३३७५	५०००
१४२२४	परिक्षा शुल्क	४९३००	३८६००	४००००
१४२२९	अन्य प्रशासनिक सेवा शुल्क	४३७७४	१३६८१३	१५००००
१४२४१	पार्कीङ्ग शुल्क	०	०	१००००
१४२४२	नक्सा पास दस्तुर	०	१००००	१२००००
१४२४३	सिफारिस दस्तुर	४४५८६४	३३७७३०	४०००००
१४२४४	व्याक्तिगत घटना दर्ता दस्तुर	२५५००	३३६८०	४००००
१४२४५	नाता प्रमाणीत दस्तुर	८१०२५	४४१०५	५००००
१४२४९	अन्य दस्तुर	४२९६१	७७०२५	९००००
१४३१२	प्रशासनिक दण्ड जरिवाना र दस्तुर	२५९४००	१७००	१००००
१५१११	बेरुजु	२१९००	१९४२३५	२०००००
जम्मा		१८,८२,८७०६३.	३६,५२,०६२	५४,२०,०००

६. निष्कर्षः

स्थानीय तहको वित्तीय सामर्थ्यमा वास्तविक रुपमा वित्तीय संघीयताको जग स्थापित रहेको हुन्छ । तसर्थ लिखु गाउँपालिकाको राजश्व क्षमतामा व्यापक अनुसन्धानमूलक ढंगले सुधार गरि आन्तरिक आय अभिवृद्धि गर्नुपर्ने आवश्यकता देखिन्छ ।

प्रतिवेदकः
शान्ता ढुंगेल
संयोजक, राजश्व परामर्श समिति